

**UCHWAŁA NR VI/78/15
RADY MIASTA PIEKARY ŚLĄSKIE**

z dnia 26 marca 2015 r.

w sprawie programu wspierania rodziny w Piekarach Śląskich na lata 2015-2017

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2013 r., poz. 594 z późn. zm.) w związku z art. 176 pkt 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U z 2015 r., poz. 332)

**Rada Miasta Piekary Śląskie
uchwała:**

§ 1. Przyjmuje się do realizacji „Gminny program wspierania rodziny w Piekarach Śląskich na lata 2015-2017” stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Prezydentowi Miasta Piekary Śląskie.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady Miasta
Piekary Śląskie

dr inż. Piotr Buchwald

Załącznik do Uchwały Nr VI/78/15
Rady Miasta Piekary Śląskie
z dnia 26 marca 2015 r.

**3-LETNI GMINNY PROGRAM WSPIERANIA RODZINY
W PIEKARACH ŚLĄSKICH
NA LATA 2015-2017**

Spis treści

- I. Wprowadzenie**
- II. Założenia Programu**
- III. Diagnoza**
- IV. Zasoby instytucjonalne**
- V. Odbiorcy Programu**
- VI. Cel programu**
- VII. Zadania**
- VIII. Oczekiwane rezultaty**
- IX. Źródła finansowania programu**
- X. Sposób monitorowania realizacji programu**

I. Wprowadzenie

W związku z wejściem w życie Ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej gmina otrzymała zadania z zakresu wspierania rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo- wychowawczych, a także rodzin, w których dzieci przebywają w systemie pieczy zastępczej lub placówkach. Zadania te zgodnie z zapisami ustawowymi powinny zostać określone w formie programu.

Program wspierania rodziny skierowany jest głównie do rodzin zagrożonych marginalizacją społeczną. Charakterystyczne problemy dla tej grupy osób są różnorodne jednak często występowanie jednego problemu powoduje powstawanie kolejnych. Układ tych niekorzystnych czynników tworzy swego rodzaju spiralę powiązanych ze sobą przyczynowo negatywnych zjawisk prowadzących do marginalizacji i wykluczenia oraz utrwalających ten stan.

Spora część rodzin to środowiska wielodzietne borykające się ubóstwem jako konsekwencją niewystarczających środków na pokrycie istniejących potrzeb. Warunki, w jakich mieszkają klienci często odbiegają od szeroko przyjętych standardów. Lokale najczęściej są zadłużone na wysokie kwoty, których klienci nie są w stanie spłacić nawet po rozłożeniu zadłużenia na raty. Ponadto rodziny często dysponują niewielkimi środkami finansowymi, które dodatkowo często są obciążone należnościami komorniczymi. Klienci nie posiadają legalnego zatrudnienia, rejestrują się w PUP, lecz nie pamiętają o terminach stawiennictwa, wobec czego są wyrejestrowywani. Wraz z długim okresem karencji w Urzędzie Pracy nie posiadają ubezpieczenia zdrowotnego, co utrudnia im korzystanie z usług medycznych, co z kolei prowadzi zaniechań zdrowotnych, niejednokrotnie tragicznych w skutkach. Co więcej, część klientów ma różnego rodzaju niepełnosprawności zarówno fizyczne jak i umysłowe lub choruje psychicznie. Odrębnym czynnikiem pogarszającym sytuację rodzin jest współwystępowanie uzależnień.

Rodziny zmarginalizowane często mają zaburzone relacje zarówno między poszczególnymi członkami jak i ze środowiskiem sąsiedzkim. To wszystko sprawia, że rodzina, która powinna być podstawowym środowiskiem prawidłowego rozwoju dziecka, jest niewydolna wychowawczo i sama wymaga wsparcia zamiast oferować poczucie bezpieczeństwa i stabilizację. Wychowanie jest procesem, który wymaga wsparcia i poświęcenia najbliższych małemu dziecku osób, jednakże często zdarzają się sytuacje, gdzie rodzice nie są w stanie w pełni wypełniać podstawowych funkcji lub robią to nieumiejętnie. Ubóstwo, wykluczenie społeczne oraz niewydolność opiekuńczo – wychowawcza stanowią kluczowe obszary interwencji w ramach programu - w sytuacjach, gdzie rodzina napotyka na swojej drodze liczne problemy, z którymi sama nie jest w stanie sobie poradzić, konieczne jest wsparcie instytucjonalne w różnorodnych formach.

II. Założenia Programu

Program ten ma na celu wspieranie rodzin będących w trudnej sytuacji życiowej oraz pomoc w odzyskaniu lub wzmacnianiu prawidłowego funkcjonowania.

Zakłada się, że realizacja programu, wraz z 3-letnim gminnym programem rozwoju pieczy zastępczej, spowoduje ograniczenie umieszczeń dzieci w pieczy zastępczej oraz umożliwi powrót dzieci do rodzin biologicznych. Program ma za zadanie stworzenie systemu kompleksowych oddziaływań na rodziny zarówno w zakresie profilaktyki jak również rozwiązywania istniejących problemów.

Zadania ujęte w programie zmierzają w kierunku wspierania rodziny przeżywającej trudności celem przywrócenia rodzinie zdolności do prawidłowego wypełniania ról społecznych. Stanowią także kontynuację działań realizowanych na rzecz rodzin w latach poprzednich. W oparciu o dotychczasowe doświadczenia MOPR rozszerzył działalność między innymi o zatrudnienie dodatkowych asystentów rodziny - w chwili obecnej jest to 7 etatów. Dodatkowo od 2014r. zatrudniono asystenta osoby niepełnosprawnej jako osoby wspierających te rodziny w których współwystępuje niepełnosprawność. Korzystając z doświadczeń projektu „Schematom Stop! Wspólne działania instytucji pomocy społecznej i instytucji rynku pracy – pilotaż” wdrożono zróżnicowane formy oddziaływań zmierzające do wzmocnienia i poprawy funkcjonowania osób i rodzin – w szczególności rodzin wielodzietnych Jednym z przetestowanych rozwiązań stało się Centrum dla Rodzin jako forma aktywizacji i grupowego oddziaływania przynosząca rezultaty w obszarze aktywizacji zawodowej, kulturalnej, zdrowotnej

i społecznej. Wszystkie dotychczasowe doświadczenia stanowią podwaliny opracowania programu na kolejne lata.

Wdrożenie asysty rodzinnej ma na celu wsparcie rodzin w prawidłowym ich funkcjonowaniu i wychowaniu dzieci tak, aby nie musiały one opuszczać swojego naturalnego środowiska. Asystent reaguje na sygnały wskazujące na powstawanie w rodzinie problemów związanych z prawidłowym jej funkcjonowaniem otrzymywane z różnych źródeł, m.in. od pracownika socjalnego, pedagoga szkolnego, policji, pielęgniarki środowiskowej. Rola asystenta rodziny zaczyna się już na etapie profilaktyki i polega na aktywnym wspieraniu rodziny. Zadaniem asystenta jest całościowe wspieranie rodzin zagrożonych różnego rodzaju dysfunkcjami. Celem pracy asystenta jest osiągnięcie przez rodzinę podstawowego poziomu stabilności życiowej, która umożliwi jej wychowywanie dzieci. Jego głównym zadaniem jest niedopuszczenie do oddzielenia dziecka od rodziny.

Powyższe działania wzmocnione będą przez oddziaływania w ramach Centrum dla Rodzin oraz o ile będzie to możliwe o wsparcie ze strony rodzin wspierających. Rodzina w kryzysie będzie mogła skorzystać ze wsparcia zarówno o charakterze edukacyjnym jak i samopomocowym w tym ze strony innej rodziny z jej bliskiego środowiska. Rolą rodziny wspierającej jest pomoc rodzinie przeżywającej trudności w opiece i wychowaniu dziecka, prowadzeniu gospodarstwa domowego, kształtowaniu i wypełnianiu podstawowych ról społecznych.

Aby skutecznie zapobiegać dysfunkcji rodziny koniecznością jest zaangażowanie wszystkich instytucji, które wspierają rodzinę. Najważniejszą sprawą jest zapewnienie odpowiednich warunków rozwoju dla dzieci i młodzieży w taki sposób, aby zapobiegać powielaniu nieprawidłowych wzorców z przeszłości. Pozostawienie rodziny bez fachowego wsparcia i pomocy specjalistycznej może spowodować wzrost zjawiska dalszej ich degradacji i skutkować będzie różnymi negatywnymi konsekwencjami.

Program realizowany jest m.in. w oparciu o:

- ustawę z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz.U z 2015 nr poz.332),
- ustawę z dnia 14 marca 2004r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2015r., poz. 163 z późniejszymi zmianami),
- ustawę z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. Nr 180, poz.1493 z późniejszymi zmianami),
- ustawę z dnia 26 października 1982r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (tekst jednolity Dz.U. z 2012r. , poz. 1356 z późniejszymi zmianami),
- program nawiązuje do „Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych miasta Piekary Śląskie na lata 2011 – 2015” .

III. Diagnoza

Diagnoza dotycząca dysfunkcyjności rodzin w zakresie pełnienia funkcji opiekuńczo-wychowawczych została dokonana w oparciu o dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Piekarach Śląskich.

W 2014r. Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Piekarach Śląskich objął różnymi rodzajami pomocy 1459 środowisk. Ze wsparcia tutejszego Ośrodka skorzystały 773 rodziny, w tym 233 rodziny niepełne oraz 149 rodzin wielodzietnych. Zgodnie z rozeznaniem środowiska bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych występuje w 102 rodzinach. Do Punktu Interwencji Kryzysowej MOPR w 2014r. wpłynęło 97 Niebieskich Kart w związku z przemocą domową. Kolejne 64 procedury były kontynuowane, natomiast procedura została wszczęta w latach ubiegłych. Wzrost liczby zakładanych Niebieskich Kart jest związany ze zwiększoną częstotliwością wszczynanych procedur przez Policję. Należy nadmienić, że zwiększyła się również liczba zamykanych procedur w związku z brakiem zasadności.

Część tych rodzin przy zapewnieniu wsparcia profesjonalnych służb jest w stanie zapewnić dziecku właściwy rozwój fizyczny i emocjonalny, co daje szansę na pozostawienie dziecka w rodzinie naturalnej. Po dokonaniu dogłębnej analizy rodzin należy uznać, że istnieje zagrożenie, iż działania podejmowane

przez Ośrodek okazały się niewystarczające, między innymi ze względu na brak współpracy rodziny, i w sytuacji zagrożenia dobra dziecka zajdzie konieczność umieszczenia go w pieczy zastępczej.

Poniższa tabela przedstawia ilość środowisk korzystających z pomocy na podstawie ustawy o pomocy społecznej, ze względu na dominujące w nich problemy w latach 2013 -2014.

Powód trudnej sytuacji życiowej	Liczba środowisk korzystających z pomocy w 2013 roku	% w stosunku do liczby ogólnej	Liczba środowisk korzystających z pomocy w 2014 roku	% w stosunku do liczby ogólnej
Ubóstwo	927	62,80	840	57,57
Sieroctwo	1	0,06	3	0,20
Bezdomność	51	2,27	67	4,59
Bezrobocie	776	58,80	742	50,86
Niepełnosprawność	380	28,54	389	26,66
Długotrwała lub ciężka choroba	437	28,74	522	35,78
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego	126	10,86	102	6,99
Alkoholizm	259	15,61	269	18,44
Narkomania	9	0,20	12	0,82
Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z Zakładu Karnego	37	1,65	36	2,47

W porównaniu z latami ubiegłymi można zaobserwować wyraźny spadek liczby środowisk, gdzie głównym problemem jest ubóstwo – w roku 2010r. było to 1083 środowiska, natomiast w 2014r. 840. Również w przypadku problemu bezrobocia liczba ta się zmniejsza z 956 środowisk w 2010r. do 742 w 2014r. Jednakże można zauważyć nieznaczny wzrost liczby środowisk dotkniętych problemem uzależnienia od alkoholu z 216 w 2010r. do 269 w 2014r.

IV. Zasoby instytucjonalne

Program realizowany będzie poprzez współpracę z instytucjami i organizacjami działającymi na rzecz dziecka i rodziny, m.in.:

1. Właściwe Wydziały Urzędu Miasta
2. Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie
3. Zespół Interdyscyplinarny ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie w Piekarach Śląskich
4. Dom Dziecka
5. Komenda Miejska Policji
6. Gminna Komisja ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
7. Placówki oświatowe
8. Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna
9. Kuratorzy rodzinni
10. Powiatowy Urząd Pracy
11. Organizacje pozarządowe (m.in. Terenowy Komitet Ochrony Praw Dziecka, Piekarskie Stowarzyszenie Rodzin Abstynenckich)
12. Ochronka Charytatywna przy Parafii św. Bartłomieja i NMP

V. Odbiorcy programu

Program zaadresowany jest do rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej oraz rodzin, w których dzieci umieszczone zostały w pieczy zastępczej.

Najczęściej są to osoby o niskim poziomie wykształcenia oraz osoby długotrwale bezrobotne. Większość z nich utrzymuje się z prac dorywczych w postaci zbiórki surowców wtórnych, węgla oraz robót budowlanych. W powyższych środowiskach występują również takie problemy jak bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych, samotne macierzyństwo, wielodzietność, alkoholizm, bezrobocie czy niepełnosprawność.

VI. Cel programu

Głównym celem programu jest wspieranie rodzin będących w trudnej sytuacji życiowej w odzyskaniu lub wzmacnianiu prawidłowego funkcjonowania oraz tworzenie sprzyjających do tego warunków.

Cele szczegółowe

1. Poprawa funkcjonowania rodzin przeżywających trudności i wymagających wsparcia i pomocy.
2. Dążenie do reintegracji rodziny poprzez podejmowanie działań na rzecz powrotu dziecka do rodziny naturalnej.
3. Stworzenie efektywnego systemu wsparcia rodzin w wypełnianiu funkcji rodzicielskich.
4. Szerszy dostęp osób i rodzin do wysokiej jakości usług w zakresie wsparcia rodziny .
5. Wzrost aktywności rodzin i ich integracji ze społecznością lokalną w szczególności poprzez podejmowanie działań wspierających proces integracji społeczno – zawodowej.
6. Wsparcie rodzin przeżywających trudności w związku z niepełnosprawnością lub długotrwałą chorobą.

VII. Zadania

Cele programu	Sposób realizacji	Realizatorzy
1. Poprawa funkcjonowania rodzin przeżywających trudności i wymagających wsparcia i pomocy	1. Stworzenie rodzinie przeżywającej trudności możliwości skorzystania ze wsparcia i pomocy asystenta rodziny. 2. Tworzenie warunków do powoływania i działania rodzin wspierających. 3. Szkolenie i wspieranie kandydatów na rodziny zastępcze. 4. Wsparcie finansowe. 5. Umożliwienie rodzinom dostępu do poradnictwa specjalistycznego i rodzinnego (radca prawny, psychiatra), w tym prowadzenie programów kierowanych do rodzin, dzieci i młodzieży w ramach Centrum dla Rodzin działającego przy MOPR	MOPR, Poradnia Psychologiczno- Pedagogiczna, Dom Dziecka, kuratorzy, placówki oświatowe
2. Dążenie do reintegracji rodziny poprzez podejmowanie działań na rzecz dziecka do rodziny naturalnej	1. Współpraca asystenta rodziny, koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej oraz instytucji działających na rzecz rodziny 2. Poradnictwo specjalistyczne i rodzinne	MOPR, Poradnia Psychologiczno- Pedagogiczna Dom Dziecka,
3. Stworzenie efektywnego systemu wsparcia rodzin w wypełnianiu funkcji rodzicielskich	1. Budowanie sieci współpracy instytucji, stowarzyszeń, organizacji pozarządowych działających na rzecz dziecka i rodziny. 2. Rozwijanie działalności profilaktycznej i edukacyjnej dla dzieci i rodziców w ramach realizowanych projektów oraz prowadzonych placówek wsparcia. 3. Organizowanie czasu wolnego dzieci i młodzieży m.in. poprzez sport, rekreację, kulturę w ramach realizowanych projektów oraz	MOPR oraz wszystkie instytucje i organizacje działające na rzecz dziecka i rodziny Współpraca z placówkami edukacyjnymi, kulturalnymi i sportowymi.

	prowadzonych placówek wsparcia dziennego (kluby integracyjne dla dzieci i młodzieży).	
4. Szerszy dostęp osób i rodzin do wysokiej jakości usług w zakresie wsparcia rodziny .	<ol style="list-style-type: none"> 1. Systematyczne doskonalenie zawodowe pracowników instytucji i organizacji działających na rzecz rodziny poprzez udział w szkoleniach, warsztatach, superwizji (w tym tworzenie możliwości podnoszenia kwalifikacji asystentów rodziny) 2. Poszukiwanie rodzin wspierających oraz organizowanie i finansowanie dla nich szkoleń 3. Finansowanie kosztów pomocy, o której mowa w art. 29 ust. 2 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej ponoszonych przez rodziny wspierające 4. Promowanie różnych form wsparcia rodziny. 5. Umożliwienie osobom i rodzinom korzystania z warsztatowych form wsparcia w Centrum dla Rodzin 	MOPR oraz wszystkie instytucje i organizacje działające na rzecz dziecka i rodziny.
Wzrost aktywności rodzin i ich integracji ze społecznością lokalną w szczególności poprzez podejmowanie działań wspierających proces integracji społeczno – zawodowej.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Realizacja zajęć i warsztatów dla rodzin i ich poszczególnych członków w ramach Centrum Dla Rodzin 2. Prowadzenie Programów Aktywności Lokalnej 	MOPR, Współpraca z placówkami edukacyjnymi, kulturalnymi i sportowymi.
6. Wsparcie rodzin przeżywających trudności w związku z niepełnosprawnością lub długotrwałą chorobą	<ol style="list-style-type: none"> 1. Stworzenie rodzinie przeżywającej trudności możliwości skorzystania ze wsparcia i pomocy asystenta rodziny oraz asystenta osoby niepełnosprawnej. 2. Wsparcie pracownika socjalnego w rozwiązywaniu problemów związanych z niepełnosprawnością lub długotrwałą chorobą. 	MOPR,

VIII. Oczekiwane rezultaty

1. Zapewnienie profesjonalnej pomocy dziecku i rodzinie.
2. Konsolidacja działań różnych grup społecznych, organizacji pozarządowych, instytucji.
3. Podniesienie poziomu rozwoju profesjonalnych form pomocy rodzinie w środowisku.
4. Poprawa funkcjonowania rodzin przeżywających trudności i wymagających wsparcia.
5. Wzrost kompetencji opiekuńczo-wychowawczych rodzin.
6. Podniesienie świadomości z zakresu planowania i funkcjonowania rodziny.
7. Zmniejszenie liczby rodzin dysfunkcyjnych
8. Zmniejszenie liczby dzieci umieszczanych w pieczy zastępczej.
9. Zwiększenie liczby dzieci powracających z pieczy zastępczej do rodziny biologicznej.
10. Większa integracja rodzin dysfunkcyjnych ze środowiskiem lokalnym (tworzenie sieci wsparcia w środowisku sąsiedzkiem).

IX. Źródła finansowania programu

Program realizowany będzie ze środków:

- budżetu miasta,

- budżetu państwa,
- funduszy unijnych,
- budżetów organizacji pozarządowych

X. Sposób monitorowania realizacji programu

Koordynatorem 3 - letniego gminnego programu wspierania rodziny na lata 2015 – 2017

jest Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Piekarach Śląskich. Monitorowanie i ewaluacja odbywać się będzie poprzez gromadzenie i analizę danych MOPR w zakresie udzielonego wsparcia oraz zmian zachodzących w sytuacji rodzin, którym udzielono wsparcia.

Uzasadnienie

Zgodnie z przepisami ustawy z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U z 2015 r., poz.332) do zadań własnych gminy należy opracowanie i realizacja 3-letnich gminnych programów wspierania rodziny.

Zakłada się, że realizacja programu, wraz z 3-letnim gminnym programem rozwoju pieczy zastępczej, spowoduje ograniczenie umieszczeń dzieci w pieczy zastępczej oraz umożliwi powrót dzieci do rodzin biologicznych. Zadania ujęte w programie zmierzają w kierunku wspierania rodziny przeżywającej trudności celem przywrócenia rodzinie zdolności do prawidłowego wypełniania ról społecznych.